

INFOTEHNOLOOGIA. SÕNASTIK

Osa 16: Infoteooria

Information technology. Vocabulary
Part 16: Information theory

EESTI STANDARDI EESSÕNA

Käesolev Eesti standard sisaldab rahvusvahelise standardi ISO/IEC 2382-16:1996 "Information technology – Vocabulary – Part 16: Information theory" ekvivalentse tõlke inglise keelest eesti keelde, kusjuures alates peatükist 2 on toodud rööptekstina ka ingliskeelne tekst.

Erinevused rahvusvahelisest standardist piirduvad üksikute eesti keele iseärasuste arvestamiseks lisatud märkustega.

Standardi on tõlkinud Vello Hanson.

Eesti standardi kavandi on ette valmistanud terminikomisjon koosseisus:

- Ustus Agur (juhataja)
- Ahto Kalja
- Ene Lindemann
- Peeter Normak
- Ants Sild
- Viljo Soo
- Arvi Tavast
- Mati Tiru
- Leo Võhandu

Standardi kavandi on heaks kiitnud infotehnoloogia standardimise tehniline komitee EVS/TK 4.

Käesoleva standardi väljaandmist on toetanud Eesti Informaatikakeskus.

Rahvusvaheline standard ISO/IEC 2382-16:1996 on kasutusele võetud Eesti standardina EVS-ISO/IEC 2382-16:1998, mis on kinnitatud Standardiameti käskkirjaga 20.11.1998 nr 56.

Registrisse kantud 20.11.1998 nr 1695.

This standard consists the equivalent Estonian translation of the English text of the International Standard ISO/IEC 2382-16:1996 "Information technology – Vocabulary – Part 16: Information theory".
The International Standard ISO/IEC 2382-16:1996 has the status of an Estonian national standard.

Kirjastamis- ja paljundusõigus kuulub Eesti Standardiametile

SISUKORD

EESSÕNA	IV
SISSEJUHATUS	V
PEATÜKK 1: ÜLDIST	1
1.1 Käsitlusala	1
1.2 Normatiiviited	1
1.3 Järgitud printsiibid ja reeglid	2
1.3.1 Artikli määratlus	2
1.3.2 Artikli ülesehitus	2
1.3.3 Artiklite liigitus	3
1.3.4 Terminite ja määratlussõnastuse valik	3
1.3.5 Mitmetähenduslikkus	3
1.3.6 Lühendid	3
1.3.7 Ümarsulgude kasutamine	3
1.3.8 Nurksulgude kasutamine	3
1.3.9 Kursiivkirjas terminite ja täрни kasutamine	4
1.3.10 Kirjaviis	4
1.3.11 Tähestikregistri ülesehitus	4
PEATÜKK 2: TERMINID JA MÄÄRATLUSED	5
16 Infoteooria	5
16.01 Üldmõisted	5
16.02 Sõnumid ja sõnumivahetus	6
16.03 Kvantitatiivsed põhiterminid	7
16.04 Kvantitatiivsed tuletatud terminid	11
Lisa A (teatmine) Eesti terminite tähestikregister	17
Lisa B (teatmine) Inglise terminite tähestikregister	20

EESSÕNA

ISO (Rahvusvaheline Standardiorganisatsioon) ja IEC (Rahvusvaheline Elektrotehnikakomisjon) koos moodustavad tervikuna ülemaailmse standardimise süsteemi. ISO ja IEC rahvuslikud liikmesorganisatsioonid osalevad rahvusvaheliste standardite väljatöötamises tehniliste komiteede kaudu, mis on nendes organisatsioonides rajatud käsitlema tehnilise tegevuse eri valdkondi. ISO ja IEC tehnilised komiteed teevad koostööd mõlemale huvi pakkuvatel aladel. Selles töös osalevad käsikäes ISO ja IEC-ga muud rahvusvahelised riiklikud ja mitteriiklikud organisatsioonid.

Infotehnoloogia valdkonnas on ISO ja IEC rajanud ühise tehnilise komitee ISO/IEC JTC 1. Ühises tehnilises komitees vastuvõetud rahvusvaheliste standardite kavandid saadetakse rahvuslikele organisatsioonidele heakskiitmiseks enne nende vastuvõtmist rahvusvaheliste standarditena. Kavandid kiidetakse heaks menetlusega, mis nõuab hääletamisel rahvuslikes organisatsioonides vähemalt 75 % poolthääli.

Rahvusvahelise standardi ISO/IEC 2382-16:1996 valmistas ette tehniline ühendkomitee ISO/IEC JTC 1 "Infotehnoloogia" alamkomitee SC1 "Sõnastik".

ISO/IEC 2382 tervikuna koosneb umbes 35 osast, üldpealkirjaga "Infotehnoloogia. Sõnastik".

Käesolev teine redaktsioon tühistab ja asendab teise redaktsiooni (ISO 2382-16:1978), olles selle tehniline uustöötlus.

SISSEJUHATUS

Infotehnoloogia tekitab arvukaid nii vaimse kui ka materiaalse loomuga rahvusvahelisi vahetusprotsesse. Sageli komplitseerib neid vahetusprotsesse ühe ja sama mõiste väljendamiseks eri valdkondades või keeltes kasutatavate terminite suur hulk või kasulike mõistete määratluste puudumine või ebatäpsus.

Vääritimõistmise vältimiseks ning selliste vahetusprotsesside hõlbustamiseks on oluline piiritleda mõisted, valida terminid sama mõiste väljendamiseks eri keeltes või eri maades ning kehtestada määratlused, mis annavad mitmesugustele terminitele eri keeltes rahuldavad vasted.

Algselt põhines ISO 2382 peamiselt terminikasutusel, mida võib leida Rahvusvahelise Infotöötluste Föderatsiooni ja Rahvusvahelise Arvutuskeskuse koostatud ja avaldatud *"Infotöötluste sõnastikus"* ning Ameerika Rahvusliku Standardiinstituudi (varem Ameerika Standardiühing) avaldatud *"Ameerika rahvuslikus infotöötluste sõnastikus"* ja selle eelmistes redaktsioonides. Arvestatud on ka infotehnoloogia alaseid teiste rahvusvaheliste organisatsioonide (nt Rahvusvahelise Sideliidu ja Rahvusvahelise Elektrotehnikakomisjoni) avaldatud standardeid ja standardikavandeid ning rahvuslikke avaldatud standardeid ja standardikavandeid.

ISO/IEC 2382 siht on anda määratlusi, mis on ranged, lihtsad ja kõigile asjassepuutuvaile arusaadavad. Iga määratletud mõiste ulatus on valitud nii, et saadaks üldkasutuseks sobiv definitsioon. Mingi piiratud kasutuse juhtudel võib vajalik olla spetsiifilisem määratlus.

Üksikute osade ammendavust on küll võimalik säilitada, kuid lugejal tuleb silmas pidada, et keele dünaamika ning sõnastike standardimise ja hooldusega seotud probleemid võivad tekitada osade vahelisi dubleerimisi ja lahknevusi.

INFOTEHNOLOOGIA. SÕNASTIK

Osa 16: Infoteooria

Information technology. Vocabulary
Part 16: Information theory

Tõlgendamise erimeelsuste korral on
kehtiv ingliskeelne tekst

In case of interpretation disputes the
English text applies

PEATÜKK 1: ÜLDIST

1.1 Käsitlusala

ISO/IEC 2382 see osa on mõeldud soodustama rahvusvahelist suhtlust infotehnoloogias. Ta esitab infotehnoloogia valdkonna jaoks oluliste valitud mõistete terminid ja määratlused kahes keeles ning määratleb artiklite vahelised seosed.

Teistesse keeltesse tõlkimise hõlbustamiseks on määratlused kavandatud nii, et võimalikult välistada ühele keelele omaseid iseärasusi.

ISO/IEC 2382 see osa käsitleb kõige tähtsamaid mõisteid, millel põhinevad järgmised spetsialiseeritud jaotised mitmesugustel tehnilistel aladel, ning olulisi termineid, mida mittespetsialistidest kasutajad peaksid kasutama suhtluses infotöötlaste spetsialistidega.

1.2 Normatiivviited

Alljärgnevad standardid sisaldavad sätteid, mis käesolevas tekstis sisalduvate viidete kaudu on ISO/IEC 2382 selle osa sätteid. Avaldamise ajal kehtisid osutatud redaktsioonid. Kõik standardid kuuluvad läbivaatamisele ning ISO/IEC 2382 sellel osal põhinevate lepete osapooled peaksid uurima võimalust rakendada allpool osutatud standardite uusimaid versioone. IEC ja ISO liikmed peavad registreid parajasti kehtivate rahvusvaheliste standardite kohta.

ISO 31-0:1992, Quantities and units – Part 0: General principles

ISO 1087:1990, Terminology – Vocabulary

ISO 3166:1993, Codes for the representation of names of countries

ISO 3534-1:1993, Statistics – Vocabulary and symbols – Part 1: Probability and general statistical terms

IEC 27-3:1989, Letter symbols to be used in electrical technology – Part 3: Logarithmic quantities and units

IEC 50(702):1992, International Electrotechnical Vocabulary – Chapter 702: Oscillations, signals and related devices

1.3 Järgitud printsiibid ja reeglid

1.3.1 Artikli määratlus

Peatükk 2 koosneb reast artiklitest. Iga artikkel sisaldab oluliste elementide kogumi, kuhu kuuluvad indeksnumber, üks termin või mitu sünonüümset terminit ja üht mõistet määratlev lause. Peale selle võib artikkel sisaldada mõisteid selgitavaid näiteid, märkusi või illustratsioone.

Mõnikord võivad sama termini määratleda eri artiklid, kuid üks artikkel võib hõlmata ka kaht või mitut mõistet, nagu on kirjeldatud vastavates jaotistes 1.3.5 ja 1.3.8.

Muid termineid, nt sõnastik, mõiste, termin ja määratlus, on ISO/IEC 2382 selles osas kasutatud standardiga ISO 1087 määratletud tähenduses.

1.3.2 Artikli ülesehitus

Iga artikkel sisaldab jaotises 1.3.1 määratletud olulisi elemente ning vajaduse korral lisaelemente. Artikkel võib sisaldada järgmisi elemente järgmises järjekorras:

- a) indeksnumber (ühine kõigile keeltele, milles on avaldatud ISO/IEC 2382 see osa);
- b) termin või üldiselt eelistatav termin selles keeles. Mõiste jaoks üldiselt eelistatava termini puudumist selles keeles tähistab viiest punktist koosnev sümbol (.....); termini sees võidakse kasutada punktirida osutamaks, et konkreetsel juhul tuleb valida mingi sõna;
- c) teataval maal eelistatav termin (identifitseeritakse vastavalt ISO 3166 reeglitele);
- d) termini lühend;
- e) lubatav(ad) sünonüümtermin(id);
- f) määratluse tekst (vt 1.3.4);
- g) üks või mitu näidet pealkirjaga “Näide” (“Näited”);
- h) üks või mitu märkust, mis täpsustavad erijuhte mõistete rakendusosalal, pealkirjaga “MÄRKUS(ED)”;
- i) joonis, skeem või tabel, mis võib olla mitme artikli kohta ühine.